

Bryssel 14.12.2022
SWD(2022) 419 final

KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA
TIIVISTELMÄ VAIKUTUSTENARVIOINNISTA

Oheisasiakirja

Komission tiedonanto
Komission asetus

Maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontukea koskevat suuntaviivat

ja

**Komission asetus tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen
toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn
sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti**

{ C(2022) 9120 final } - { C(2022) 9131 final } - { SEC(2022) 442 final } -
{ SWD(2022) 418 final }

Vaikutustenarvioinnin tiivistelmä
Vaikutustenarviointi maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontukisääntöjen tarkistamisesta
A. Toimenpiteen tarve
Mikä on ongelma ja miksi se on ongelma EU:n tasolla?
Maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontukisäännöt koostuvat maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksesta (ABER) ja suuntaviivoista. Niiden tarkistamista varten on yksilöity seuraavat ongelma-alueet: i) on olemassa riski, että uudistetun yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita ei pystytä täysin saavuttamaan nykyisillä säännöillä; ii) säännöt eivät sovellu muuttuvaan tilanteeseen; iii) niin jäsenvaltioiden viranomaisille kuin komissiolle aiheutuu tarpeettomia hallinnollisia kustannuksia; ja iv) yksittäiset tuet eivät ole riittävän läpinäkyviä eivätkä horisontaalisten valtiontukisääntöjen mukaisia. Maa- ja metsätalousalaa ja maaseutualueita koskevia valtiontukisääntöjä sovelletaan kaikkialla EU:ssa.
Mitä on tarkoitus saada aikaan?
Yleisenä tavoitteena on ottaa käyttöön sellaiset maa- ja metsätalouden sekä maaseutualueiden valtiontukisäännöt, joilla pienemmin hallinnollisin kustannuksin edistetään YMP:n ja vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamista vääristämättä kohtuuttomasti kilpailua. Tarkistukselle on tätä varten asetettu seuraavat kolme erityistavoitetta: i) valtiontukisääntöjen tehokkuuden varmistaminen ja yhdenmukaisuus horisontaalisten säännösten kanssa, oikeusvarmuus ja asianmukaiset kilpailutakeet; ii) johdonmukaisuus YMP:n ja vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden kanssa; ja iii) hallinnon yksinkertaistaminen.
Mitä lisäarvoa saadaan toimenpiteen toteuttamisesta EU:n tasolla (toissijaisuusperiaate)?
Toissijaisuusperiaatetta ei sovelleta, koska komissiolla on yksinomainen toimivalta valtiontukien soveltuvuuden alalla.
B. Ratkaisut
Millä vaihtoehtoilla tavoitteet saavutettaisiin? Onko jokin vaihtoehto arvioitu parhaaksi? Jos ei, miksi ei?
<p>Vaikutustenarvioinnissa esitetään seuraavat kaksi vaihtoehtoa:</p> <p>1) Vaihtoehto 1: Mukauttaminen YMP:n tulevaan oikeudelliseen kehykseen, yhdenmukaistaminen eläinten terveyttä koskevan lainsäädännön kanssa, julkaisemisen kynnysarvojen alentaminen, yhdenmukaistaminen horisontaalisten valtiontukisäännösten kanssa, yksinkertaistaminen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen ”kevyt” laajentaminen:</p> <p>Sen lisäksi, että tällä vaihtoehdolla lisättäisiin yhdenmukaisuutta YMP:n uuden oikeudellisen kehyksen kanssa, sillä otettaisiin suuntaviivoissa käyttöön yksinkertaistettu lähestymistapa YMP:n puitteissa osarahoitettaviin toimenpiteisiin (ns. soveltuvuusolettamaa koskeva lauseke). Vaihtoehdossa 1 maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan kaikki metsätaloustoimenpiteet riippumatta siitä, rahoitetaanko niitä YMP:n puitteissa vai ei, sekä tuki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen menettelyvaatimukset yhdenmukaistettaisiin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen menettelyvaatimusten kanssa. Yksittäisten tukien julkistamisen kynnysarvo alennettaisiin nykyisestä 500 000 eurosta 100 000 euroon (hiljattaisen horisontaalisen valtiontukilainsäädännön mukaisesti) ja maatalouden alkutuotannon alalla nykyisestä 60 000 eurosta 10 000 euroon. Valtiontukisäännöt yhdenmukaistettaisiin voimassa olevan eläinten terveyttä koskevan EU:n lainsäädännön kanssa. Vaihtoehdossa 1 otettaisiin käyttöön mahdollisuus</p>

käyttää yksinkertaistettuja kustannusvaihtoehtoja myös suuntaviivoissa. Lisäksi siinä säädettäisiin pieniä kuntia koskevasta poikkeuksesta edellytykseen, jonka mukaan on esitettävä vaihtoehtoinen skenaario.

2) **Vaihtoehto 2:** Vaihtoehto 1 ja lisäksi muita muutoksia vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi sekä maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen täysimittainen laajennus:

Lisäksi vaihtoehdossa 2 ympäristö-, ilmasto- ja eläinsuojelusitoumuksiin myönnettävän tuen enimmäismäärät korvattaisiin suuntaviivoissa tuen enimmäisintensiteeteillä lisäkustannusten ja tulonmenetysten osalta. Käyttöön otettaisiin mahdollisuus tulosperusteisiin lähestymistapoihin, kuten hiiliviljelyjärjestelmät. Niihin vahinkoihin, joita luonnonvaraiset eläimet aiheuttavat viljelijöille, liittyvien tukikelpoisten kustannusten soveltamisalaa kasvatettaisiin. Vaihtoehtoon 2 sisällytettäisiin haitallisten vieraslajien aiheuttamiin vahinkoihin maksettava tuki. Metsien ekosysteemipalveluihin liittyvien tukikannustimien lisääminen olisi mahdollista. Tähän vaihtoehtoon sisältyisi lisäksi tuki kasvien ja sienten elinympäristöjen ennallistamiseen ja säilyttämiseen metsätaloudsalalla. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa laajennettaisiin vaihtoehdossa 2 siten, että se kattaisi kaikki toimenpiteet, joissa on yksinkertaistamispotentiaalia (joista komissio on saanut vankkaa tapauskohtaista kokemusta) ja joiden osuus kaikista nykyisin ilmoitettavista toimenpiteistä on lähes 50 prosenttia.

Kummankin toimintavaihtoehdon osalta on tarkasteltu myös kahta alavaihtoehtoa:

Alavaihtoehtot 1a ja 2a: Alennetaan julkaisemisen kynnsarvoja muuten paitsi maatalouden alkutuotannossa ja

Alavaihtoehtot 1b ja 2b: Alennetaan epäsuotuisien sääolojen aiheuttamien menetysten kynnsarvo 20 prosenttiin.

Parhaaksi arvioitu vaihtoehto on vaihtoehto 2, koska se saa kaiken kaikkiaan korkeimmat pisteet kaikissa luokissa (valtiontukisääntöjen tehokkuus, johdonmukaisuus uuden YMP:n ja vihreän kehityksen ohjelman kanssa, hallinnon yksinkertaistaminen jäsenvaltioiden viranomaisten ja komission yksiköiden kannalta sekä vaikutus pk-yrityksiin).

Mitkä ovat sidosryhmien näkemykset? Mitkä toimijat kannattavat mitäkin vaihtoehtoa?

Ehdotetut toimintavaihtoehdot vaikuttavat eniten jäsenvaltioiden viranomaisiin, ja viranomaiset olivat huolissaan siitä, että julkistamisen kynnsarvojen ehdotettu alentaminen lisäisi hallinnollista taakkaa (alentaminen sisältyy kaikkiin vaihtoehtoihin, mutta vähäisemmässä määrin alavaihtoehtoihin 1a ja 2a). Samalla viranomaiset suhtautuivat myönteisesti maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan suunniteltuun laajentamiseen (suunnitteilla vaihtoehdoissa 1, 1a ja 1b ja laajemmin vaihtoehdoissa 2, 2a ja 2b) sekä sisämarkkinoille soveltuvuusolettamaa koskevaan lausekkeeseen, joka sisältyy kaikkiin vaihtoehtoihin. Fit for Future -foorumi (joka edustaa myös pk-yritysten verkostoa) kannatti valtiontukisääntöjen parempaa yhdenmukaistamista vihreiden toimintapolitiikkojen kanssa (esitetään kaikissa vaihtoehdoissa, mutta laajimmin vaihtoehdoissa 2 ja 2a) ja pyysi samalla mukauttamaan epäsuotuisien sääolojen aiheuttamien menetysten kynnsarvon YMP-asetukseen (alavaihtoehtot 1b ja 2b vastaisivat tähän pyyntöön).

C. Parhaaksi arvioidun vaihtoehdon vaikutukset

Mitkä ovat parhaaksi arvioidun vaihtoehdon hyödyt?

Parhaaksi arvioitu vaihtoehto lisäisi valtiontuen valvonnan avoimuutta ja mukauttaisi maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen ja suuntaviivat horisontaalisiin valtiontukisäännöksiin. Tämä puolestaan lisäisi valtiontukisääntöjen tehokkuutta maa- ja metsätaloudessa sekä maaseutualueilla. Parhaaksi arvioitu vaihtoehto edistäisi paremmin uuden YMP:n ja vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamista. Se yksinkertaistaisi huomattavasti hallintoa erityisesti jäsenvaltioiden viranomaisten ja komission yksiköiden

kannalta.
Mitkä ovat parhaaksi arvioidun vaihtoehdon kustannukset?
Parhaaksi arvioitu vaihtoehto aiheuttaisi jäsenvaltioiden viranomaisille uusien avoimuusvaatimusten noudattamisesta uusia hallinnollisia kustannuksia. Näiden kustannusten ennakoidaan kuitenkin kompensoituvan selvästi hyödyillä, joita on odotettavissa maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen laajentamisesta, soveltuvuusolettamaa koskevan lausekkeen sisällyttämisestä suuntaviivoihin ja muista parhaaksi arvioituun vaihtoehtoon sisältyvistä yksinkertaistamistoimista.
Mitkä ovat vaikutukset pk-yrityksiin?
Parhaaksi arvioidulla vaihtoehdolla olisi myönteinen vaikutus pk-yrityksiin. Nopeammat valtiontukimenettelyt nopeuttavat tuen saantia. Tämä on erityisen tärkeää pk-yrityksille, joiden mahdollisuudet saada rahoitusta ovat usein rajalliset. Pk-yritykset hyötyvät maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan suunnitellusta laajentamisesta enemmän kuin suuret yritykset, koska monet maatalouden ryhmäpoikkeusasetukseen sisältyvistä toimenpiteistä koskevat ainoastaan pk-yrityksiä.
Suhteellisuusperiaate
Ehdotetut toimintavaihtoehdot ovat oikeasuhteisia, koska niissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tässä aloitteessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.
D. Seuranta
Miten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan?
Uuden maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaolon on määrä päättyä vuonna 2029, mikä tarkoittaa, että maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta (ja myös suuntaviivoja) arvioidaan ennen vuoden 2028 loppua. Parhaaksi arvioidusta vaihtoehdosta seuraavan avoimuuden lisääntymisen ennakoidaan vaikuttavan myönteisesti valtiontukien valvontaan ja parantavan tietojen saatavuutta yksittäisten tuensaajien tasolla. Tietoja saataisiin lisäksi kerättyä tulevaa arviointia varten komission yksiköiden vuosittain suorittaman jälkiseurannan ansiosta. Jälkiseuranta perustuu otokseen voimassa olevista tukijärjestelmistä. Lisäksi komissiolla on mahdollisuus vaatia jälkiarviointia valtiontukijärjestelmistä, joihin liittyy suuri mahdollisen kilpailun vääristymisen riski. Toinen tärkeä väline komission suorittamassa seurannassa ja arvioinnissa on valtiontukien tulostaulu, jossa annetaan tietoa valtiontuen kokonaistilanteesta kussakin jäsenvaltiossa.